

Elina Vaahensalo

Elina Vaahensalo, FM,
digitaalinen kulttuuri, Turun
yliopisto

”UUNIIN SIITÄ” – väkivaltainen ja toiseuttava verkkokeskustelu Ylilaudalla

Diskursiivisia vastakkainasetteluja tuottava verkon vihapuhe on yksi teknologiavälitteisen väkivallan muodoista. Sitä hyödynnetään varsinkin anonyymeissä verkkoyhteisöissä vihan ilmaisun lisäksi myös yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja yhteisön rajojen määrittelyyn. Artikkelissa tarkastelen tällaista rajojen määrittelyä suomenkielisen kuvafoorumi Ylilaudan ja sen Satunnainen-keskustelualueen kontekstissa. Alustalla tuotettu väkivaltainen ja toiseuttava verkkokeskustelu on keino haastaa yhteisön normeista poikkeavia käyttäjiä sekä määrittää, mitkä identiteetit rajataan yhteisöstä katsoen ulkopuolisiksi.

Johdanto

Oikeusministeriön keväällä 2021 julkaistun Tiedolla vihaa vastaan -hankkeen raportin mukaan verkon suomenkielinen vihapuhe paikantuu isolta osin kuvafoorumi Ylilaudalle. Arviolta 96 % tutkimuksen tarkastelujakson vihapuheviesteistä on lähtöisin juuri Ylilaudalta. (Kettunen & Paukkeri 2021; ks. myös Malkki et al. 2021, 26.) Diskursiivisia vastakkainasetteluja rakentava verkon vihapuhe on tunnustettu yhdeksi teknologiavälitteisen väkivallan muodoksi (Bailey et al. 2021). Verkon vihapuhetta ei väkivaltaisuutensa vuoksi voi eristää yksittäisten keskustelukulttuurien ongelmaksi tai ”pelkäksi puheeksi”, sillä kielellä on todellisuutta tuottava luonne (Butler 2021). Varsinkin vähemmistöihin kohdistuva, usein etuoikeutetuista lähtökohdista tuotettu verkkoviha epäinhimillistää monia ihmisryhmiä, ja sillä on valtaa painaa toiseutettuja yksilöitä ja identiteettejä entistä enemmän marginaaliin (Dunn 2021, 33; ks. myös Okolie 2003, 2).

Tässä artikkelissa keskityn kuvafoorumi Ylilaudan väkivaltaisiin verkkosisältöihin ja käsittelen niitä toiseuttavan verkkokeskustelun käsitteen kautta. Toiseuttava verkkokeskustelu on verkon vuorovaikutustilanteissa toteutuva prosessi, jossa rajataan keskustelun sisäpiiriä sekä sen ulkopuolelle jääviä yksilöitä tai ihmisryhmiä (Vaahensalo 2021a; Vaahensalo 2021c; ks. myös Lumsden & Harmer 2019). Tavoitteeni on selvittää, millaisia väkivaltaisen toiseuttavan verkkokeskustelun muotoja Ylilaudan Satunnainen-keskustelualueelta on

tunnistettavissa ja millaiseksi toiseuden tuottajan ja ”Toisen” suhde näissä vuorovaikutustilanteissa rakentuu? Millaisia merkityksiä väkivallan kuvauksilla on toiseuden tuottamisen kannalta? Ylilaudan kaltaisilla anonyymeillä alustoilla käyttäjät eivät voi tuoda identiteettiään esiin käyttäjäprofiilien kautta, joten suhdetta yhteisöön on viestittävä julkaistujen sisältöjen avulla (ks. esim. Nissenbaum & Shifman 2017).

Väkivaltaiseksi toiseuttavaksi verkkokeskusteluksi tunnistan sisällöt, jotka oikeuttavat tai normalisoivat väkivaltaa, kuvaavat toiseuttamisen kohdetta fyysisen väkivallan uhrina tai käsittelevät erilaisia ihmisryhmiä epäinhimillistävillä tavoilla (Bailey et al. 2021, 2–4; Dunn 2021). Ylilaudalla tällaista sisältöä on huomattavan laajasti (Kettunen & Paukkeri 2021; Vaahensalo 2021c; Vainikka 2020; Ylä-Anttila et al. 2020). Esimerkiksi homofobiseksi tulkittava sisältö ei juurikaan kohtaa keskustelukulttuurissa vastustusta, ja nimitykset kuten *uushomo* ja *vanhahomo* ovat osa keskustelukulttuurissa muodostunutta sanastoa (ks. myös Auerbach 2012).¹

Koska tavoitteeni on tarkastella Ylilaudan keskustelukulttuuria omassa kulttuurisessa kontekstissaan, kiinnitän huomioni arkipäiväistynyttä vihapuhetta äärimmäisempiin ilmauksiin. Hyödynnän väkivaltaisen toiseuttavan verkkokeskustelun tunnistamisessa Donald Holbrookin (2015, 61) ekstremistisen² aineiston kategorisointia, joka luokittelee väkivaltaista sisältöä epäinhimillistämisen, fyysisen väkivallan kuvauksen ja väkivaltaan kannustamisen perusteella. Terrorismin ja ekstremismin tutkimuksen tarpeisiin luodun määritelmän soveltamisesta huolimatta en näe Ylilautaa yksinomaan ekstremistisenä yhteisönä. Hyödyntämällä Holbrookin kategorioita tunnistan kuitenkin väkivaltaisen toiseuttamisen äärimmäisenä keinona kuvata toiseutta.

Väkivaltaisten sisältöjen lisäksi Ylilaudalla on tärkeä rooli myös vertaisuutellisenä kohtauspaikkana (Haasio & Salminen-Tuomaala 2021; Vainikka & Harju 2019). On kuitenkin muistettava, että teknologiavälitteinen väkivalta on verkon poliittisten ääriyhmien lisäksi osa myös aivan arkisia vuorovaikutustilanteita (Saresma 2020, 234). Tarkastelemani Satunnainen-keskustelualueen keskustelut ovat yksi esimerkki tällaisesta arkipäiväisiinkin aiheisiin kytkeytyvästä keskustelukulttuurista, jossa väkivaltaiset ilmaisut eivät liity ainoastaan poliittisiin tai yhteiskunnallisiin teemoihin.

Lähestyn Ylilaudan keskustelukulttuuria laadullisin, digitaaliselle etnografialle tyypillisin käytännöin (Hine 2015). Käytän aineistona Ylilaudalta kerättyä tekstuaalisia ja kuvallisia kommentteja sisältävää verkkokeskusteluaineistoa sekä havainnointimuistiinpanoja. Tavoitteeni ei ole tehdä johtopäätöksiä väkivaltaisen sisällön määrästä vaan tunnistaa keskustelukulttuurista erilaisia väkivaltaisen toiseuttamisen muotoja.

Ylilauta keskustelualustana

Ylilauta on vuonna 2011 perustettu suomenkielinen multimodaalinen kuvafoorumi tai kuvalauta, jolla vuorovaikutus tapahtuu tekstuaalisten, visuaalisten sekä audiovisuaalisten sisältöjen välityksellä. Käyttäjät ovat Ylilaudalla pääosin³ anonyymejä, eli he ovat erotettavissa toisistaan ainoastaan satunnaisen numerosarjan avulla. (Suominen et al. 2019, 175–185.) Ylilaudan keskustelukulttuurille on olennaista provokatiivinen ja ironinen kielenkäyttö (Arjoranta & Koski 2018; Hämäläinen & Lahti 2021; Vainikka 2020, 12; Ylä-Anttila et al. 2020). Väkivaltaan viittaavia sisältöjä ei syntykontekstissaan välttämättä siis tulkita väkivaltaisina, ja keskustelukulttuurin monitulkintaisuuden vuoksi

1 Uushomo- ja vanhahomo-nimitysten avulla käyttäjät tekevät eroa uusien ja vanhojen käyttäjien välillä. Sanasto on oletettavasti kulkeutunut Ylilaudalle sen kansainväliseltä vertaiselta 4chanilta, jolla nimikkeet ovat vastaavasti *newfag* ja *oldfag*.

2 Ekstremismi tarkoittaa mieliteiden, aatteiden ja niiden ilmausmuotojen äärimmäistä jyrkkyyttä (Kielitoimiston sanakirja).

3 Nimimerkkien käyttö on Ylilaudalla mahdollista, mutta keskustelukulttuurissa nimimerkkittömyys on normatiivisessa asemassa.

transgressiivista ”julmaa läppää” ei aina pysty erottamaan vilpittömistä vihanilmauksista (Saresma 2020, 217–218).

Ylilautaa määritetään varsinkin sen keskustelukulttuurista käsin yhteisöksi, jossa kaikenlaiset identiteetit alistetaan pilkan kohteeksi. Tällaisten määritelmien mukaan yhteisössä julkaistua provokatiivista sisältöä ei tulisi ottaa vakavasti, sillä Ylilauta nähdään vapaana tilana ”päästellä höyryjä” anonyymisti ja yhteiskunnan normeista riippumatta (ks. esim. Rätty 19.4.2018; Silta-mäki 3.3.2016). Tarkastelen tässä artikkelissa Satunnainen-keskustelualustan sisältöjä sellaisenaan, tietoisena Ylilaudalla tehdystä keskustelukulttuurin itsemäärittelystä mutta väkivaltaisten sisältöjen tuottajien intentioista riippumatta (ks. esim. Hämäläinen & Lahti 2021, 332). Provokatiivisuuteen tai ironiaan vetoavan itsemäärittelyn ei pitäisi vapauttaa mitään yhteisöä kriittiseltä tarkastelulta.

Vaikka Ylilauta on pääsääntöisesti suomenkielinen, sillä on vahvoja kulttuurisia kytköksiä vuonna 2003 perustetun kansainvälisen ja englanninkielisen 4chan-kuvafoorumin kanssa. Ylilaudan Satunnainen-keskustelualue mukailee 4chanin samantyyppistä, kaikenlaiselle keskustelulle sallitun /b/-nimisen keskustelualueen pidäkkeetöntä kulttuuria. Kuvafoorumien keskinäinen vuorovaikutus näkyy niiden välillä liikkuvissa meemeissä ja terminologiassa (Suominen et al. 2019, 179–180; Arjoranta & Koski 2018, 11) sekä kummankin keskustelukulttuurin taustalla vaikuttavassa nörtti- ja animekulttuurissa (Vainikka 2016, 63).

Vaikka Ylilauta on osa laajaa kansainvälistä kuvalautakulttuuria, on sen kriittinen tarkastelu tärkeää myös suomalaisen verkkokeskustelukulttuurin näkökulmasta: Ylilauta on suosittu, parhaimmillaan yli sata tuhatta päivittäistä käyttäjää tavoittava verkkoalusta (Ylilauta, Tilastot). Lisäksi suomalaisten käyttäjien rooli on määrällisesti ja kulttuurisesti merkittävä myös kansainvälisessä kuvalautakulttuurissa (Hine et al. 2016, 4; Phillips 2015, 2; Suominen et al. 2019, 179–180). Suomalaisen kuvalautakulttuurin tavoilla jäsentää todellisuutta sekä määrittellä toiseutta on vaikutus niin suomalaisen verkkokeskustelukulttuuriin kuin suomalaiseen kulttuuriin ylipäätään. Ylilaudalla julkaistut meemit sekä muut (audio)visuaaliset ja tekstuaaliset representaatiot väkivallasta ja esimerkiksi marginalisoiduista ihmisistä eivät elä eristyksissä ainoastaan Ylilaudalla vaan ovat helposti levitettävissä myös muille verkkoalustoille.

Toiseuttaminen, trolloaminen ja väkivalta

Ihmistieteissä toiseus tarkoittaa ”itsen” ja ”Toisen”⁴ välistä kontrastia sekä epäsymmetristä eroavaisuutta, jossa Toinen käsitetään itseä alempiarvoiseksi (Bauman & May 2014, 30–35; Löytty 2005a, 9). Toiseus liittyy identiteetin käsitteeseen: Stuart Hallin mukaan identiteetin muodostus pohjautuu usein pyrkimykseen tehdä pesäeroa sellaisiin ominaisuuksiin, ryhmiin ja identiteetteihin, joihin yksilö ei halua identifioitua (Hall 1999, 9–11). Toiseuttamisessa yksilöitä ja ihmisryhmiä määritetään eriarvoisiin kategorioihin, joiden kautta toiseuden tuottaja monesti pyrkii edistämään omaa etuoikeutettua asemaansa (Brons 2015, 70; Lehtonen 2004, 259). Etuoikeutettua asemaa, vertaisuutta ja samuutta saatetaan tavoitella (verkko)yhteisöistä, joiden yhteisöllisyys perustuu ainakin osin vihamieliseen vastakkainasetteluun alempiarvoiseksi määritettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Tällaiset yhteisöt voivat olla arvokkaita

4 Artikkelissa tarkoitan Toisella toiseutta kuvaavaa, ”itsen” tai ”meidän” vastakohtana hahmotettua toiseuttamisen kohdetta.

vertaistuellisia kohtaupaikkoja mutta myös riski verkkovihan tuottamiseen kasvaa (Kaakinen 2018; Keipi et al. 2016, 26; Peterson & Densley 2017, 197).

Toiseuttaminen linkittyy identiteetteihin myös intersektionaalisesti. Toiseuttavissa diskursseissa Toiseksi määritettyjen identiteettien kuvaukset ja niiden yhdistelmät risteävät keskenään (Lumsden & Harmer 2019, 4; Saresma 2020, 210–211; Vaahensalo 2021a; Vaahensalo 2021c). Toiseuttavien diskurssien tunnistaminen vaatii siten intersektionaalista, eli erilaiset leikkaavat erot ja valta-asetat huomioivaa, ja toiseuttamista kyseenalaistavaa luentaa. Tällä tavoin voidaan tunnistaa valta-asetelmia tai vahingollisia stereotyyppisiä ensi silmäyksellä neutraaleilta vaikuttavissa ihmisryhmien kuvauksissa (Saresma 2017, 231, 237; Saresma 2020, 197).

Ylilaudan kaltaisten kuvafoorumien kontekstissa toiseuttavien diskurssien arviointi voi olla haastavaa, sillä trollaaminen ja ironia ovat kuvalautakulttuurissa keskeisiä vuorovaikutuskeinoja (Hämäläinen & Lahti 2021, 336; Phillips 2015; Ylä-Anttila et al. 2020, 2, 7). Trollaamisen tavoitteena on yleensä provosoida muita vihaiseen, yhteiskunnallisesti hyväksytystä käytöksestä poikkeavaan reaktioon (Hardaker 2010; Lumsden & Harmer 2019). Trollaaminen on käytäntönä lähellä toiseuttamista, sillä sen yhtenä tavoitteena on vartioda verkkoyhteisöjen sisäpiirien rajoja tekemällä pesäeroa sisäpiirin ulkopuolisiin yksilöihin ja ihmisryhmiin (Graham 2019). Kuvalautakulttuurissa ja erityisesti kansainvälisellä 4chan-kuvalaudalla trollaaminen on muotoutunut alakulttuuriksi. Tämä trollaamisen kulttuuri muodostaa ”meidän” kategorian, jossa ulkopuolisuutta määritetään varsinkin valkoisuuden, cis-mieheyden ja heteroseksuaalisuuden positioista käsin, vastakkaisena näille ominaisuuksille (Phillips 2015, 54–55).

Eliisa Vainikka ja Auli Harju (2019) ovat havainneet, että Ylilaudalla trollaaminen tulkitaan usein leikkisäksi, vastakulttuuriseksi resurssiksi (ks. myös Phillips 2015, 16–20). Siinä missä trollaaminen on monilla alustoilla tulkittavissa normien vastaisena käytöksenä, Ylilaudalla se linkittyy alustan ironiseen itsemääritykseen. Antifeministisiä verkkotiloja tarkastellut Tuija Saresma (2020, 215) tunnistaa ironisen itsemäärityksen varsinkin naisvihaa ylläpitäville yhteisöille tyypilliseksi taktiikaksi, jossa yhteisöjä kritisoivien väitetään tulkitsevan sisältöjä väärin. Ironinen ja humoristinen suhtautuminen väkivaltaisiin sisältöihin on myös sisällöntuottajalle keino etäännyttää itseään sisällöistä tehtävistä tulkinnoista: väkivaltaa ei pitäisi ottaa tosissaan, koska sitä ei ole tuotettu tosissaan (Milner 2013). Tällaista – erityisesti marginalisoitujen yksilöiden ja ihmisryhmien toiseuttamista perustelevaa – itsemääritystä kuitenkin tehdään usein etuoikeutetusta lähtökohdasta käsin, jolloin määrittelijä ei itse ole yhtäläisessä vaarassa tulla alistetuksi väkivaltaisen toiseuttamisen kohteeksi identiteettinsä takia. Myös neuvot, joiden mukaan verkkotrollit pitää jättää huomioimatta, kuten ”do not feed the trolls”, ovat monesti keino vaimentaa verkkoväkivallan uhreja ja vastustajia (Lumsden & Morgan 2017).

Verkkoväkivallalla voi olla moninaisia seurauksia: henkilökohtaisilla tappo- ja raiskausuhkauksilla, vainoamisella tai kiusaamisella voi olla välitön vaikutus uhrin arkeen ja turvallisuudentunteeseen (ks. esim. Peterson & Densley 2017, 194–195). Väkivaltaan viittaavien diskurssien vaikutus on sen sijaan enemmänkin kumulatiivinen, eli vaikutukset kerääntyvät kulttuurisissa normeissa heijastuviksi kokonaisuuksiksi (Dunn 2021, 29). Koska väkivaltainen toiseuttaminen ei aina kohdistu nimettäviin uhreihin, se kytkeytyy myös televisiosta, peleistä ja elokuvista johdettuun mediaväkivallan käsitteeseen. Mediaväkivallalla tarkoitetaan mediaesityksiä, joissa eläviä olentoja vahingoitetaan tai niihin kohdistetaan voimankäyttöä (Carter 2003).

Toiseuden käsitteen tutkimuskäyttö ei ole täysin ongelmaton, sillä ihmisryhmiä kategorisoivan sisällön tarkastelu vaatii usein myös tutkijalta jonkin verran ihmisryhmien sisäisen moninaisuuden yksinkertaistamista (Löytty, 2005a, 11; Löytty 2005b, 172–175; Miles 1994, 110). Tällöin valta-asetelmien purkamiseen pyrkivä tutkija saattaa toisintaa tutkimiaan stereotypioita, millä voi olla entisestään vastakkainasetteluja jähmettävä vaikutus. Verkon vihapuhetta ja disinformaatiota käsittelevien tutkimusten yhteydessä on puhuttu myös vihamielisten diskurssien voimistamisesta (engl. *amplification*), jonka seurauksena tutkija voi tahtomattaan lisätä vahingollisen sisällön näkyvyyttä ja siten altistaa esimerkiksi häirinnän uhrit tarpeettomalle lisähuomiolle (ks. esim. Askanius 2021; Nikunen et al. 2021, 168). Verkkoväkivallan kliininen ja abstrakti kuvailu ilman suoria lainauksia voi kuitenkin etäännyttää tutkijoita entisestään ilmiöiden todellisuudesta, mikä ei palvele niiden kriittistä arviointia (Phillips 2018; Phillips 2015, 3). Lainaan artikkelissa joitakin aineistoni väkivaltaisia sisältöjä, sillä verkkokeskusteluissa tuotetusta väkivallasta on syytä olla tietoinen (ks. esim. Jane 2014; Saresma 2020, 218; Vainikka 2019, 6). On tärkeää tarkastella miten väkivaltaista toiseuttamista tuotetaan, eikä sitä voi tehdä ilman havainnollistavia lainauksia. Ylilaudalla käyttäjät ovat anonyymejä, eikä valtaosa käyttäjien tuottamasta sisällöstä ole paikannettavissa tiettyihin käyttäjäprofiileihin. Sisältö on julkista ja kaikkien saavutettavissa.

Aineistot ja menetelmät

Olen kerännyt artikkelin keskusteluaineiston havainnoimalla Ylilaudan Satunnainen-keskustelualueella kymmenenä päivänä noin kuuden tunnin mittaisina jaksoina aikavälillä 12.1.2022–6.2.2022 (taulukko 1). Tämän jälkeen lopetin aineistonkeruun saturaation perusteella eli väkivaltaisen toiseuttamisen esimerkkien alkaessa toistaa itseään (ks. Selvi 2020, 449). Satunnainen-keskustelualue on aiherajauksista vapaa, ja se tunnetaan Ylilaudan suosituimpana ja pidäkkeettömimpänä keskustelualueena (Arjoranta & Koski 2018, 11; Rätty 2018; Hämäläinen & Lahti, 332). Tämä oletettavasti heijastuu ainakin joissain määrin myös alueella esiintyvään väkivaltaiseen sisältöön.

Kunkin päivittäisen havainnointijakson aikana olen lukenut systemaattisesti alueella julkaistuja keskusteluketjuja ja tallentanut niistä ketjut, joissa edes yksi tekstuaalinen tai kuvallinen kommentti on vastannut edellä esittelemääni väkivaltaisen toiseuttamisen määritelmää. Tunnistan toiseuttavaksi verkkokeskusteluksi sellaiset sisällöt, joissa verkkovuorovaikutukseen osallistuva käyttäjä tekee eriarvoistavaa rajanvetoa erilaisten ihmisryhmien välillä. Tällaisissa kommentteissa viestitty vastakkainasettelu pohjautuu jonkin ryhmän ominaisuuteen, identiteettiin tai stereotyyppiin. (Vaahensalo 2021a, 235–236.) Väkivaltaisessa toiseuttavassa verkkokeskustelussa rajanvetoa Toiseen vahvistetaan eksplisiittisten väkivallan kuvauksien tai epäinhimillistämisen keinoin, ja väkivaltaa voidaan myös perustella väkivallan kohteiden toiseudella ja ”alemmuudella” (ks. esim. Cervone et al. 2021, 85). Epäinhimillistäviä ovat ne sisällöt, joissa kiistetään erilaisten ryhmien tai identiteettien oikeus ihmisarvoon (Holbrook 2015, 61, 67; ks. myös Haslam 2006).⁵

Havainnointia painottava lähestymistapani mukailee (digitaalisesta) etnografiasta tuttuja ”huomaamattomia” (engl. *unobtrusive*) käytäntöjä, joissa tutkittavasta yhteisöstä pyritään saamaan kattava käsitys ilman vuorovaikutusta yhteisön kanssa (Hine 2015, 157–161; ks. myös Costello et al. 2017; Ugoretz 2017). Havainnoidessani olen löytänyt tallennettavan aineiston, tutustunut

5 Rasistiset, seksistiset ja trans- tai homofobiset nimitykset ovat jo sellaisinaan epäinhimillistävä sisältöä, mutta tässä artikkelissa olen keskittynyt erityisesti ihmisarvoa eksplisiittisesti kyseenalaistavaan sisältöön.

keskustelukulttuuriin sekä hahmotellut väkivaltaisen toiseuttamisen muotoja. Lisäksi olen luonut väkivaltaiseen toiseuttamiseen käytetyistä kuvista oman jaottelun, joka antaa viitteitä kuvien merkityksestä ilmiössä. Olen jättänyt keskusteluketjuissa julkaistut videot luokittelun ulkopuolelle, sillä suhteessa tekstuaalisiin ja kuvallisiin kommentteihin, niiden määrä on aineistossa melko vähäinen (taulukko 1). Keskusteluketjujen aiheiden kannalta keskeiset, ja esimerkiksi aloituskommenteissa julkaistut videot olen kuitenkin huomioinut havainnointimuistiinpanoissa.

Havainnointipäivä	Tallennetut ketjut yhteensä	Kommenttien määrä ketjuissa yhteensä	Kuvien määrä ketjuissa yhteensä	Videoiden määrä ketjuissa yhteensä	Väkivaltaa ilmentävää toiseuttamista sisältävät kommentit yhteensä (sis. myös kuvat)	Kohtaavaa väkivaltaa ilmentävää toiseuttamista	Ulos sulkevaa väkivaltaa ilmentävää toiseuttamista	Väkivaltaa ilmentävää toiseuttamista sisältävät kuvat yhteensä
12.1.2022	11	1998	337	71	49	3	46	17
15.1.2022	10	1450	217	170	85	14	71	10
16.1.2022	9	1126	145	41	25	15	10	6
19.1.2022	6	778	124	40	51	2	49	10
24.1.2022	5	1084	155	20	42	3	39	5
25.1.2022	3	915	233	42	41	3	38	2
26.1.2022	6	1562	206	62	74	5	69	14
27.1.2022	5	705	136	37	11	2	9	0
5.2.2022	17	625	104	17	66	27	39	19
6.2.2022	1	808	187	37	55	23	32	24
Koko havainnointijakso	73	11051	1844	537	450	97	402	107

Taulukko 1. Yhteenvedo kerättyjen keskusteluketjujen ja niissä julkaistujen sisältöjen määrästä.

Väkivaltaisen toiseuttavan verkkokeskustelun muodot ovat rakentuneet aineistolähtöisesti, mutta olen käyttänyt luokittelun pohjalla myös jo aiemmin mainitsemiani epäinhimillistämisen, väkivaltaan kannustamisen ja väkivallan tuottamisen kategorioita (Holbrook 2015, 61). Näiden kahden lähestymistavan avulla olen muodostanut seuraavat väkivaltaisen toiseuttamisen muodot: 1) kehoitus tehdä väkivaltaa Toista kohtaan; 2) kuvaus tai uhkaus Toiseen kohdistetusta fyysisestä väkivallasta; 3) kuvaus tai uhkaus Toiseen kohdistetusta seksuaalisesta väkivallasta; 4) Toinen väkivallan tekijänä; 5) viittaus joukkosurmaan; 6) epäinhimillistäminen. Tekstuaalisen väkivaltaisen toiseuttamisen yhteydessä julkaistut tai väkivaltaista toiseuttamista yksinään viestivät kuvat ovat puolestaan jaettavissa neljään kategoriaan: 1) kuvat, joissa kuvaillaan väkivaltaista, toiseuttavaa sisältöä tuottavan käyttäjän tunnetilaa tai reaktiota; 2) kuvat, joissa viitataan eksplisiittisesti ja sellaisenaan toiseuttamisen kohteeseen tätä epäinhimillistävällä tavalla; 3) kuvat, jotka eivät yksinään liity toiseuttamisen kohteeseen tai väkivaltaan mutta jotka tukevat tekstissä kuvattua toiseutta tai väkivaltaa ja 4) kuvat, joissa viitataan eksplisiittisesti ja sellaisenaan fyysiseen väkivaltaan.

Olen peilannut aineistoa myös aiemmassa tutkimuksessa tunnistamiini toiseuttavan verkkokeskustelun ominaisuuksiin (ks. Vaahensalo 2021a, 237–242; Vaahensalo 2021, 5). Toiseuttavien sisältöjen käsittely näiden ominaisuuksien kautta auttaa hahmottamaan, keihin toiseuttaminen kohdistuu, miten se suhteutuu keskustelukulttuurin normeihin tai keskustelun kuviteltoon yleisöön ja onko toiseuttaminen eksplisiittistä vai enemmänkin arkipäiväistyneihin stereotyyppisiin perustuvaa. Rajatakseni analyysiä käyttäjien välisessä vuorovaikutuksessa muodostuvien toiseuttavien merkitysten tarkasteluun,

keskityn tässä artikkelissa käsittelemään väkivaltaista toiseuttamista erityisesti *kohtaamisen* ja *uloslukkamisen* näkökulmasta. Kohtaava toiseuttaminen tunnustaa toiseuttamisen kohteen ”läsnäolon” puhuttelemalla tätä, osoittamalla tuottamansa sisällön suoraan Toiselle esimerkiksi keskustelun käyttöliittymää⁶ hyödyntäen tai viittaamalla Toiseen tai tämän tuottamiin sisältöihin (Vaahensalo 2021a, 239–241). Toiseuttamisen yhteydessä tarkoitan kohtaamisella erityisesti sitä, että toiseuttamista tuottava verkkokeskustelija ja tämän kohde ovat molemmat läsnä samassa keskusteluketjussa, ovat molemmat tuottaneet sisältöä samaan keskusteluketjuun ja ovat tietoisia toistensa läsnäolosta. Tässä verkkokeskusteluteknologialla on merkittävä rooli, sillä yhteydenotto ja toisesta käyttäjistä saatu tieto riippuvat käytettävästä teknologiasta. Tämä poikkeaa kohtaamiseen sisältyvistä yleisistä merkityksistä, joissa kohtaaminen implikoi kahden henkilön positiivista ja mahdollisesti tasa-arvoista vuorovaikutusta. Uloslukkavassa toiseuttamisessa väkivallan kohdetta ei puhutella, vaan toiseuttaja joko implisiittisesti osoittaa kokevansa Toisen yhteisöstä ulkopuoliseksi tai eksplisiittisesti toivoo tämän jäävän sen ulkopuolelle (Vaahensalo 2021a, 230, 241). Seuraavissa luvuissa käsitelen näitä väkivaltaisen toiseuttavan verkkokeskustelun muotoja tarkemmin.

”Tapa ittes”: Kohtaava toiseuttaminen

Toiseuttava väkivalta ilmenee Ylilaudan Satunnainen-keskusteluissa kohtaavana esimerkiksi silloin, kun verkkokeskustelija kehottaa Toiseksi määrittämäänsä käyttäjää tappamaan itsensä tai vahingoittamaan itseään fyysisesti. Kuten alla olevat aineistoesimerkit osoittavat (kuva 1), tällaisissa tapauksissa fyysiseen väkivaltaan viitataan suoraan joko kuvin tai sanoin. Toinen pyritään vuorovaikutuksessa määrittämään ulkopuoliseksi esimerkiksi itsemurhakehotuksilla.

Esimerkeissä väkivaltaisen toiseuttamisen muodot myös risteävät keskenään, sillä itsemurhakehotukset voivat kytkeytyä myös joukkotuhoon viitattaaviin sisältöihin (kuvassa vasemmalla) tai epäinhimillistäviin, ihmisarvoa kyseenalaistaviin sisältöihin (kuvassa keskellä ja oikealla). Kuvakaappauksista (kuva 1) ilman saatetekstiä julkaistu Hitler-kuva on esimerkki visuaalisesta sisällöstä, jossa viitataan eksplisiittisesti ja sellaisenaan fyysiseen väkivaltaan (kuvakategoria 4). ”Uuniin siitä” -teksti viittaa holokaustiin, ja väkivaltainen viesti konkretisoituu tunnistettavassa, kansanmurhaan liittyvässä hahmossa. Kuva on yksinäänkin kohtaava, sillä se puhuttelee suoraan käyttäjää, jolle kuva on osoitettu. Loiseläimet suomalaisiin puolueisiin yhdistävä kuva puolestaan edustaa kuvakategoriaa, jossa viitataan eksplisiittisesti ja sellaisenaan

6 Monilla verkkokeskustelu-alustoilla sisältöjä voi kommentoida vastaus-toiminnolla, jolloin kommenttien tai sisältöjen yhteys näkyy keskusteluketjussa.

Kuva 1. Kohtaavat väkivaltaiset kehotukset Toista kohtaan ilmenevät Satunnainen-keskustelujen sisällöissä kuvallisina ja tekstuaalisina eksplisiittisinä itsemurhakehotuksina. Kuvakaappaus.

epäinhimillistävästi toiseuttamisen kohteeseen ja siten vahvistetaan tekstissä tuotettua toiseutta (kuvakategoria 2).

Itsemurhakehotukset toimivat Ylilaudalla kaikkein pelkistetyimmässä muodossaan voimakkaan erimielisyyden ilmauksena. Siten ne voivat olla myös esimerkki yhteisön rajojen vartioinnista (ks. esim. Graham 2019). Havainnointini perusteella iso osa itsemurhakehotuksista osoitetaan sellaisille käyttäjille, joiden julkaisemia sisältöjä pidetään yhteisön normien vastaisina. Kuvakaappauksessa (kuva 1) itsemurhakehotuksen yhteydessä käyttäjä toteaa ”lopeta itses pakottaminen”, millä hän viittaa jonkin sisällön toistuvaan julkaisemiseen, mikä on Ylilaudan keskustelukulttuurissa ei-toivottua (ks. Meemi.info, pakotus).

Koska kuvaukset Toisesta fyysisen väkivallan kohteena tai eksplisiittiset uhkaukset kohdistaa Toiseen väkivaltaa tarkentuivat useissa aineistoni sisällöissä juuri seksuaaliseksi väkivallaksi, rakentui tästä oma väkivaltaisen toiseuttamisen muotonsa. Seksuaalinen väkivalta on laaja-alainen käsite, jonka määritelmään sisältyy seksiin tai seksuaalisiin tekoihin pakottaminen, seksiin liitetty vääristynyt ja alistava vallankäyttö, ei-toivottu koskettelu ja lähenteily sekä seksuaalisen materiaalin kuten pornon katsomiseen pakottaminen (Powell & Henry 2017, 4–5). Seksi liittyy tässä väkivaltaisen toiseuttamisen muodossa sekä väkivallan kuvaukseen että toiseuden hahmottamiseen: Sen lisäksi että väkivalta kuvataan seksuaalisena, Toisen voidaan esittää ilmaisevan vääränlaista seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä. Tämä on tulkittavissa myös yhteisössä ylläpidettäväksi raiskauskulttuuriksi, joka ilmenee seksuaalista väkivaltaa oikeuttavina tai vähättelevinä diskursiivisina käytäntöinä (ks. Lumsden & Harmer 2019, 7; Powell & Henry 2014). Kohtaavaksi tämä toiseuttaminen rakentuu vuorovaikutuksessa, jossa seksuaalinen väkivalta kohdistetaan suoraan toiselle käyttäjälle raiskausuhkauksen tai muuten alistavan, Toista seksuaalisen väkivallan uhriksi kuvaavan kommentin muodossa. Visuaalisella sisällöllä on tässä toiseuttamisen muodossa kaksijakoinen rooli: sen avulla kuvataan joko väkivallan kohteeksi määritettyä Toista tai toiseuttajaa itseään. Toiseuttaja voi kuvata itseään väkivallan tekijänä, mutta hän voi myös hyödyntää kuvia ja esimerkiksi kuvalautakulttuurille tyypillisiä meemejä ilmentääkseen omaa reaktiotaan ja sitoakseen itseään osaksi Ylilaudan kulttuurin visuaalista kieltä.

Raiskauskulttuurissa seksuaalinen väkivalta on usein heteronormatiivisesti sukupuolittunutta: uhrit kuvataan feminiinisinä, ja väkivallan käyttäjät nähdään maskuliinisina ja aggressiivisina toimijoina (Dietzel 2021). Seksuaalista väkivaltaa kuvaavissa sisällöissä usein käytetyt *cuck*- ja suvakki-nimitykset viittaavat siihen, että Toista pidetään alistuneena, heikkona, feminiinisenä tai epäonnistuneena maskuliinisuuden edustajana (ks. myös Saresma 2020, 220). Cuck on lyhenne englanninkielisestä *cuckold*-termistä, joka tarkoittaa suomeksi aisankannattajaa. Termillä viitataan heikkoon, selkärangattomaan ja erityisesti naisten edessä alistuvaan mieheen. Termiä käytetään tilanteissa, joissa miehen maskuliinisuutta kyseenalaistetaan (Meemi.info, Cuck; Urbaani Sanakirja; Suomensuojelija.fi). Satunnaisen keskustelukulttuuri näyttäytyykin aineistossani vahvasti maskuliinisena ja heteronormatiivisena (ks. myös Vaahensalo 2021c; Vainikka 2019). Cuckin vastakohtana keskustelukulttuurissa ymmärretään usein alfaksi nimetty, seksuaalisesti aktiivinen, dominoiva ja rationaalinen ihannemies, jonka kautta tehdään toiseuttavaa erontekoa tästä ihanteesta poikkeaviin miehiin sekä naisiin (Vainikka 2019, 8). Toiseuttamisen kohteen kutsuminen suvakiksi kytkeytyy puolestaan osaksi verkkokeskusteluissa tyypillistä diskurssia, jossa marginalisoituja vähemmistöjä kohtaan

myötämielisesti ajattelevat nähdään vähemmistöjä ”hyysäävänä” ääripäänä (Sundén & Paasonen 2018; Vaahensalo 2021c). Tällöin varsinkin rasistinen viha kääntyy valkoista suomalaista ”me”-järjestystä vastaan niskuroivia suvakkeja kohtaan (Saresma 2017, 237–238).

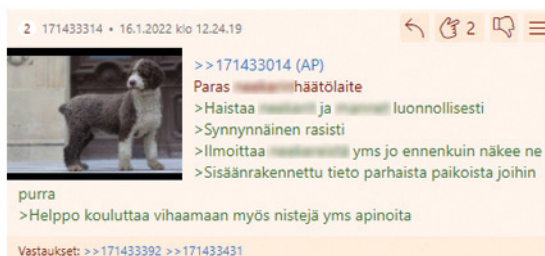
”Päätä patteriin...”: Ulossulkeva toiseuttaminen

Ulossulkeva toiseuttaminen poikkeaa kohtaavasta siten, että sisällöissä käsitelty Toinen ei osallistu keskusteluun tai ole osa ympäröivää keskustelukulttuuria. Tällöin keskustelijat voivat esimerkiksi kehottaa yhtä keskustelukumppaniaan kohdistamaan väkivaltaa ulkopuoliseksi hahmotettuun Toiseen. Väkivaltaa voidaan keskusteluissa tarjota myös ratkaisuksi koulutusaamiseen tai parisuhteen konfliktien selvittämiseen. Ulkopuolista Toista ei keskusteluissa puhutella, vaan häneen viitataan kolmannessa persoonassa, ja kehotukset osoitetaan muille Toiseen viitanneille käyttäjille.

Toiseuttamisella voi olla yhteisöllisyyttä voimistava vaikutus, kun yhteisö hyväksyy samat rajat ja valta-asetelmat (Vaahensalo 2021a, 229, 239–240; Vaahensalo 2021c, 14). Kun Toista kuvataan fyysisen väkivallan kohteena, hänen ulkopuolisuuttaan alleviivataan ja usein myös perustellaan eksplisiittisen väkivallan keinoin (kuva 2). Koiraa esittävä kuva tukee tekstissä kuvattua väkivaltaa (kuvakategoria 3), sillä koira esitetään Toisen karkottamisen ja satuttamisen välineenä. Tekstuaalisessa kommentissa ei viitata eksplisiittisesti koiraan ollenkaan, joten ilman kuvaa väkivallan väline jäisi epäselväksi. Tämän lisäksi kuvia käytetään Satunnaisen keskusteluissa eksplisiittisen väkivallan kuvauksissa. Kuvissa saatetaan esittää niin aitoja, meemeiksi muokattuja väkivaltatilanteita kuin sarjakuvamaisesti piirtämällä ilmaistua väkivaltaa.

Kuvien merkitys toiseuden vahvistajana liittyy ainakin osittain myös siihen, mikä merkitys videoilla on väkivaltaisessa toiseuttamisessa. Aineistostani kolme keskusteluketjua on aloitettu videolla,⁷ joissa Toinen on sekä väkivallan kohde että tekijä. Väkivaltaa kuvaavat videot keskustelunaloituksissa osoittavat, ettei väkivaltainen toiseuttaminen ole ainoastaan vuorovaikutuksen lomassa syntyvä reaktio. Näissä keskusteluissa väkivalta ja siihen liitetty toiseus ovat avainasemassa, sillä video, siinä esitetty väkivalta sekä videolta tunnistettavat toiseudet ovat niissä keskustelun aiheena ja keskipisteenä. Kaikissa näistä kolmesta videosta kuvataan oletettavasti aitoja väkivaltatilanteita. Tällaisissa videoissa niin väkivallan kuin toiseudenkin representaatiot

7 Olen tallentanut keskusteluaineiston pdf-tiedostoina, joihin käsittelemäni videot eivät ole tallentuneet. Olen kuitenkin huomionut keskustelunaloituksissa olleet videot havainnointimuistiinpanoissani. Videoista on myös joissain keskusteluketjuissa kuvakaappauksia. Näitä kuvakaappauksia en ole kuitenkaan käyttänyt aineisto-esimerkkeinä, sillä varsinkin aitoja väkivaltatilanteita esittävässä videoissa ja kuvakaappauksissa on tunnistettavia yksityishenkilöitä.

Kuva 2. Ulossulkeva toiseuttaminen, joka sisältää joko kuvauksen Toiseen kohdistuvasta fyysisestä väkivallasta tai uhkauksen sellaisesta, ei ole ainoastaan eksplisiittinen keino rajata joitain identiteettejä ja ihmisryhmiä keskustelukulttuurin ulkopuolelle vaan myös keino vahvistaa ulkopuolisuutta sisällöissä kuvatun väkivallan keinoin. Kuvakaappaus.

tulevat meemeihin verrattuna askeleen lähemmäs aitoja ihmisiä kuviteltujen stereotyyppien sijaan.

Toiseuden visuaalisilla representaatioilla on kulttuurista auktoriteettia (ks. Hall 1997). Tämä näky Toista väkivallan kohteena tai tekijänä esittävässä meemeissä, videoissa sekä niiden yhteydessä käydyssä keskustelussa. Vaikka väkivaltaa kuvaavat meemit voivat olla myös yhteiskunnallisten ilmiöiden kommentointia, pyritään niiden avulla usein hallitsemaan Toisesta tuotettuja kulttuurisia esityksiä. Meemien avulla välitettyjen stereotyyppien kautta erilaisuutta voidaan kuvata korostetun negatiivisena poikkeavuutena (Pickering 2001, 7). Toista väkivallan kohteena esittävät sisällöt kuvastavatkin sitä, miten verkkoväkivalta on myös kontrolliin pyrkivä prosessi (Sundén & Paasonen 2018), jossa hallinta pyritään ulottamaan väkivaltaa normalisoivien sisältöjen kautta myös keskustelukulttuurin ulkopuolisiin Toisiin sekä heistä tuotettuihin representaatioihin.

Joukkosurmaan viittaavissa sisällöissä Toinen nähdään fyysisen väkivallan kohteena, mutta tämä väkivaltaisen toiseuttamisen muoto eriytyi analyysini myötä omaksi kategoriakseen kahdesta syystä. Ensinnäkin selkeästi joukkosurmaan, tuhoon, etniseen puhdistukseen tai jonkin ihmisryhmän hävitykseen kuten ”rotusotaan” viittaavia sisältöjä on aineistossa paljon (yhteensä 60), ja toiseksi joukkosurmaan viittaavissa sisällöissä ei aina selkeästi mainita väkivaltaa (ks. myös Askanius 2021). Alla olevien aineistoesimerkkien tapaan valtaosa näistä joukkosurmaan viittaavista sisällöistä kytkeytyy natsi-Saksaan liittyvään kuvastoon ja termeihin, kuten holokaustiin tai natsien eugeniikkaa toteuttaneeseen Aktion T4 -ohjelmaan (kuva 3). Väkivaltaa ei välttämättä eksplisiittisesti sanallisteta, vaan viittauksen ymmärtäminen riippuu kuvien, tekstin ja keskustelukontekstin onnistuneesta tulkinnasta. Esimerkiksi ”Hitlerillä siitä selviää” -kuva, joka esiintyi useammassa aineistoni keskusteluketjussa, sisältää kuvalautakulttuurissa syntyneille meemeille tyypillistä ironista vastakkainasetteluilla leikittelyä (ks. esim. Auerbach 2012; Tuters & Hagen 2020, 2225; Vainikka 2016; Hitler-meemeistä Saarikoski 2016). Kuvassa joukkosurmaan liittyvä uhkaava hahmo on yhdistetty suoratoistopalvelu Spotifyn tuttuun ja turvalliseen logoon. Koska väkivalta ei ole kuvassa eksplisiittisesti näkyvillä, kuva on helposti lisättävissä kaikenlaisiin, väkivallasta vapaisiin keskusteluihin.

Verkkokeskusteluissa julkaistu sisältö voi olla väkivaltaista, vaikkei siinä eksplisiittisesti kuvailtaisikaan väkivaltaa. Epäinhimillistävissä sisällöissä väkivalta ilmenee yksilöiden tai ryhmien ihmisarvon kyseenalaistamisena. Väkivaltaisen toiseuttamisen muodoista epäinhimillistäminen kulkee Sattunnainen-keskustelualueen teksti- ja kuvasisällöissä muiden toiseuttamisen

Kuva 3. Joukkosurmaan viittaavissa sisällöissä helposti ymmärrettävät viittaukset natsi-Saksaan ovat yleisiä. Tällöin tappamista ja väkivaltaa ei tarvitse eksplisiittisesti mainita. Kuvakaappaus.

Kuva 4. Epäinhimillistävissä sisällöissä Toisen ihmisarvo kyseenalaistetaan joko kiistämällä eksplisiittisesti tämän ihmisyyden tai viittaamalla tämän ”hyödyttömyyteen” tai ”arvottomuuteen”. Kuvakaappaus.

muotojen rinnalla. Yllä olevissa aineistoesimerkeissä epäinhimillistäminen liittyy niin joukkosurmaan (ks. myös Haslam 2006, 252) kuin myös Toiseen kohdistuvaan fyysiseen väkivaltaan (kuva 4). Nimittämällä Toista geenijätteeksi tai ihmisaastaksi verkkokeskustelija syventää ja legitimoii kuilua itsensä ja Toisen välillä. Väkivallaksi tulkittava ihmisyyden eksplisiittinen kyseenalaistaminen yhdistyy aineistossani myös sisältöihin, joissa Toista kuvaillaan esineenä, kuten ”matupatjana”. Kuvakaappauksessani matupatjoilla viitataan ei-valkoisten maahanmuuttajamiesten kanssa seksisuhteessa oleviin naisiin tai ylipäättään naisiin, joiden nähdään suhtautuvan liian suopeasti maahanmuuttoon. Esineellistävä kuvaaminen on tyypillinen keino varsinkin naisten epäinhimillistämässä, jolloin kohteelta pyritään kieltämään hänen inhimillinen toimijuutensa (Haslam 2006, 253). Matupatja-nimitys on osa pitkäikäistä maahanmuuttovastaista diskurssia, jossa ulkomaalaisten nähdään joko ”vievän” suomalaiset naiset tai kohdistavan heihin seksuaalista väkivaltaa (Sundén & Paasonen 2018, 645). Naisvihamielisyys ja rasismi linkittyvät toisiinsa, kun antirasismia tai feminismiä kannattavat naiset kuvataan monikulttuurisuuden ihannoijina ja siten näennäisen oikeutetusti (seksuaalisen) väkivallan kohteina (Horsti 2016, 1451; Saresma 2017, 234).

Selkeärajainen ja yhtenäinen ”me”-yhteisö edellyttää yleensä vahvaa vastakkainasettelua (Pelinka 2013, 3; Saresma, 2017, 237). Ylilaudan anonyymissä keskustelukulttuurissa yhtenäisen sisäpiirin muodostaminen on haastavaa, sillä keskustelijoiden oletetusta heteronormatiivisuudesta, maskuliinisuudesta ja valkoisuudesta huolimatta iso yhteisö on väistämättä heterogeeninen. Se, millaisia identiteettejä yhteisön kuvitellaan tai halutaan edustavan, voi siis olla ristiriidassa sen kanssa, millaisia identiteettejä käyttäjillä todellisuudessa on. Tämä ristiriita ilmenee Ylilaudalla moniin muihin sosiaalisen median alustoihin verrattuna äärimmäisen kärkevänä, väkivaltaisena toiseuttamisena, jossa toivottua ”me”-ryhmää pyritään vakiinnuttamaan shokeeraavien, eksplisiittistä väkivaltaa kuvaavien sisältöjen avulla. Teknologiavälitteiseen väkivaltaan liittyvä vastakkainasettelu näkyy Ylilaudalla myös toistona. Laajasti arkisiakin aiheita käsittelevissä keskusteluketjuissa käytetyt rasistiset nimitykset eivät ole neutraaleja, mutta toiston ja keskustelukulttuurille ominaisen ironisen taustaoletuksen kautta ne ainakin näennäisesti menettävät väkivallaisen luonteensa ja saavuttavat normatiivisen aseman (ks. myös Saresma 2020, 222).

Lopuksi

Olen tässä artikkelissa käsitellyt kuutta erilaista väkivallaisen toiseuttamisen muotoa, jotka olen tunnistanut ja nimennyt Ylilaudan Satunnainen-keskustelun alueen sisältöjä havainnoimalla ja analysoimalla. Nämä erilaiset väkival-

taisen toiseuttavan verkkokeskustelun muodot ovat kahdenlaisia: kohtaavia ja ulossulkevia. Kohtaavan, väkivaltaisen toiseuttamisen keinoin käyttäjät tunnustavat toiseuttamisen kohteen läsnäolon keskustelussa mutta ilmaisevat samalla erimielisyyttään Toisen kanssa tai toivetaan sulkea tämä ulos yhteisöstä. Ulossulkeva, väkivaltainen toiseuttaminen on taas keino kuvailla Toista, jota ei nähdä osana keskustelua eikä toisaalta myöskään toivota osaksi sitä. Toiseuttaminen on näissä kaikissa muodoissa keino tehdä pesäeroa ei-toivottuihin ihmisiin ja ihmisryhmiin, kun taas väkivaltaiset viestit ovat keino korostaa tai perustella tätä rajanvetoa. Perusteluna toiseuttamiselle väkivalta näkyy erityisesti sellaisissa sisällöissä, joissa Toista kuvataan väkivaltaisena stereotyyppeihin vedoten. Tällaisissa sisällöissä varsinkin etnisiin vähemmistöihin kuuluvat rodullistetut ihmiset esitetään vaarallisina, uhkaavina ja epäluotettavina. Näin väkivaltaiset stereotyyppit ja ennakkoluulot kääntyvät Ylilaudan sisällöissä perusteluiksi toiseuttamiselle.

Toiseuttavan verkkokeskustelun käsitteen avulla verkkokeskusteluissa ilmenevää väkivaltaa voi tarkastella käytäntönä, jonka kautta muovataan yhteisöjen rajoja ja ryhmäidentiteettiä. Väkivalta voi olla yksi keino terävöittää näitä rajoja ja vahvistaa yhteisön käsitystä ”meistä”. Väkivaltaisia sisältöjä tuottamalla voidaan osoittaa sitoutumista keskustelukulttuuriin ja sille erityisiin normeihin, mutta niiden tuottaminen voi olla myös provokatiivista väkivaltaviihdettä.

Peilaamalla väkivaltaisen toiseuttamisen muotoja kohtaavan ja ulossulkevan toiseuttamisen määritelmiin olen pyrkinyt osoittamaan, ettei toiseuttaminen ole ainoastaan keino määrittää keskustelukulttuurin ulkopuolelle rajattuja ihmisryhmiä. Toiseuttaminen on usein suora keino viestiä vuorovaikutukseen osallistuville sallitun keskustelun rajoista. Aineistoni perusteella kohtaava, väkivaltainen toiseuttaminen on Satunnainen-keskusteluissa elävä mutta ulossulkevaan toiseuttamiseen verrattuna harvinaisempi ulkopuolisuuden määrittämisen tapa. Tämä antaa viitteitä siitä, että käyttäjät käsittävät Toiset ensisijaisesti yhteisön ulkopuolisiksi.

Artikkelissa olen eritellyt keinoja toiseuttavan verkkokeskustelun äärimmäisimpien muotojen tunnistamiseen. Varsinaisen ilmiön tunnistamisesta tulisi seuraavaksi siirtää katse sitä ympäröivään tilaan ja yhteisöön: Missä yhteyksissä väkivaltaista toiseuttamista yleisimmin esiintyy? Millaisiin teemoihin nämä erilaiset muodot kiinnittyvät? Kuvien ja meemien rooli väkivaltaan liittyvän toiseuden tuottajana on aineistoni perusteella merkittävä. Vahvemmin visuaalista ja multimodaalia analyysia painottava lähestymistapa väkivaltaiseen toiseuttamiseen antaisi arvokasta tietoa siitä, millaisia visuaalisia representaatioita Toisesta Satunnaisen keskustelukulttuurissa tuotetaan ja miten väkivalta näyttäytyy näissä representaatioissa.

Jatkossa eksplisiittistä väkivaltaa kuvaavien verkkosisältöjen vaikutuksien arviointi olisi ehdottoman tärkeää. Vaikka Ylilaudalla toistuvat väkivaltaiset sisällöt vaikuttavat ensisijaisesti yhteisön jäseniin, on merkittävää, että toiseuttavat diskurssit voimistuvat toiston kautta ja vaikuttavat käyttäjien arvoihin ja ennakkoluuloihin. Näitä asenteita käyttäjät kantavat mukanaan liikkueensa toisissa verkkotiloissa sekä verkon ulkopuolella.

Lähteet

Kaikki linkit tarkistettu 3.5.2022

Arjoranta, Jonne & Koski, Johannes (2018) Pepe-sammakko Kiasmassa: Leikki, trollaaminen ja #ALONETOGETHER-taideteoksen affektiivisuus. *Lähikuva* vol. 31:3, 6–29. <https://doi.org/10.23994/lk.76569>.

Askanius, Tina (2021) On frogs, monkeys, and execution memes: Exploring the humor-hate nexus at the intersection of neo-Nazi and alt-right movements in Sweden. *Television & New Media* vol. 22:2, 147–165. <https://doi.org/10.1177/1527476420982234>.

Auerbach, David (2012) Anonymity as culture: Treatise. *Triple Canopy*, 15. Saatavilla: https://www.canopycanopycanopy.com/contents/anonymity_as_culture_treatise.

Bailey, Jane; Flynn, Asher & Henry, Nicola (2021) Technology-Facilitated Violence and Abuse: International Perspectives and Experiences. Teoksessa Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry (toim.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 1–17. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211001>.

Bauman, Zygmunt & May, Tim (2014) *Thinking sociologically*. John Wiley & Sons.

Brons, Lajos L. (2015) Othering, an analysis. *Transcience, a Journal of Global Studies* vol. 6:1, 69–90.

Butler, Judith (2021[1997]) *Excitable speech: A politics of the performative*. Lontoo: Routledge.

Carter, Cynthia (2003) *Violence and the Media*. McGraw-Hill Education.

Cervone, Carmen; Augoustinos, Martha & Maass, Anne (2021) The Language of Derogation and Hate: Functions, Consequences, and Reappropriation. *Journal of Language and Social Psychology* vol. 40:1, 80–101. <https://doi.org/10.1177/0261927X20967394>.

Costello, Leesa; McDermott, Marie-Louise & Wallace, Ruth (2017) Netnography: Range of practices, misperceptions, and missed opportunities. *International Journal of Qualitative Methods* vol. 16:1. <https://doi.org/10.1177/1609406917700647>.

Dietzel, Christopher (2021) “That’s Straight-Up Rape Culture”: Manifestations of Rape Culture on Grindr. Teoksessa Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry (toim.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 351–368. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211026>.

Dunn, Suzie (2021) Is it Violence? Framing Technology-Facilitated Abuse as Violence. Teoksessa Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry (toim.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 25–45. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211002>.

Graham, Elyse (2019) Boundary maintenance and the origins of trolling. *New Media & Society* vol. 21:9, 2029–2047. <https://doi.org/10.1177/1461444819837561>.

Haasio Ari & Salminen-Tuomaala, Mari (2021) Suicide motives and protective factors-contributions from a hikikomori discussion board. *Issues in Mental Health Nursing* vol. 42:5, 417–429. <https://doi.org/10.1080/01612840.2020.1817209>.

Hall, Stuart (1997) The spectacle of the other. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Lontoo: Sage and the Open University Press, 223–290.

Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Mikko Lehtonen & Juha Herkman (toim.) Tampere: Vastapaino.

Hardaker, Claire (2010) Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions. *Journal of Politeness Research: Language, Behavior, Culture* vol. 6:2, 215–242. <https://doi.org/10.1515/jplr.2010.011>.

Haslam, Nick (2006) Dehumanization: An Integrative Review. *Personality and Social Psychology Review* vol. 10:3, 252–264. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1003_4.

Hine, Christine (2015) *Ethnography for the Internet: Embedded, Embodied and Everyday*. Bloomsbury Publishing Plc.

Hine, Gabriel Emile; Onalapo, Jeremiah; De Cristofaro, Emiliano; Kourtellis, Nicolas; Leontiadis, Ilias; Samaras, Riginos; Stringhini, Gianluca & Blackburn, Jeremy (2016) Kek, Cucks, and God Emperor Trump: A Measurement Study of 4chan’s Politically Incorrect Forum and Its Effects on the Web. *arXiv*. Saatavilla: <http://arxiv.org/abs/1610.03452>.

Holbrook, Donald (2015) Designing and applying an ‘Extremist Media Index.’ *Perspectives on Terrorism* vol. 9:5, 57–68. Saatavilla: <https://www.jstor.org/stable/26297434>.

- Horsti, Karina (2016) Digital Islamophobia: The Swedish woman as a figure of pure and dangerous whiteness. *New Media & Society* vol. 19:9, 1440–1457. <https://doi.org/10.1177/1461444816642169>.
- Hämäläinen, Lasse & Lahti, Emmi (2021) Argumentation in anonymous online discussions about decriminalising cannabis use. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* vol. 38:4, 329–344. <https://doi.org/10.1177/14550725211027383>.
- Jane, Emma A. (2014) ‘Back to the kitchen, cunt’: speaking the unspeakable about online misogyny. *Continuum* vol. 28:4, 558–570. <https://doi.org/10.1080/10304312.2014.924479>.
- Kaakinen, Markus (2018) *Disconnected online: A social psychological examination of online hate*. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0767-7>.
- Keipi, Teo; Näsi, Matti; Oksanen, Atte & Räsänen, Pekka (2016) *Online hate and harmful content: Cross-national perspectives*. Lontoo: Routledge.
- Kettunen, Laura & Paukeri, Mari-Sanna (2021) *Tekoölyn hyödyntäminen vihapuheen seurannassa*. Oikeusministeriön julkaisuja. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-893-6>.
- Lehtonen, Mikko (2004) Vieraus ja viisaus. Teoksessa Mikko Lehtonen, Olli Löytty & Petri Ruuska (toim.) *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 247–270.
- Löytty, Olli (2005a) Johdanto: Toiseuttamista ja tilakurittomuutta. Teoksessa Olli Löytty (toim.) *Rajan ylityksiä. Tutkimusreitit toiseuden tuolle puolen*. Helsinki: Gaudeamus, 7–24.
- Löytty, Olli (2005b) Toiseus: Kuinka tutkia kohtaamisia ja valtaa. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*, Tampere: Vastapaino 161–189.
- Lumsden, Karen & Harmer, Emily (2019) Online Othering: An introduction. Teoksessa Karen Lumsden & Emily Harmer (toim.) *Online Othering: Exploring Digital Violence and Discrimination on the Web*. Springer.
- Lumsden, Karen & Morgan, Heather (2017) Media framing of trolling and online abuse: silencing strategies, symbolic violence, and victim blaming. *Feminist Media Studies* vol. 17:6, 926–940. <https://doi.org/10.1080/14680777.2017.1316755>.
- Malkki, Leena; Sallamaa, Daniel; Saarinen, Juha & Eerola, Sami (2021) *Ekstremistinen puhe verkossa ja uutismediassa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:20. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-201-5>.
- Miles, Robert (1994) *Rasismi*. Antero Tiusanen ja Juha Koivisto (toim.) Tampere: Vastapaino.
- Milner, Ryan M. (2013) FCJ-156 Hacking the Social: Internet Memes, Identity Antagonism, and the Logic of Lulz. *The Fibreculture Journal* 22: Trolls and The Negative Space of the Internet. Saatavilla: <http://twentytwo.fibreculturejournal.org/fcj-156-hacking-the-social-internet-memes-identity-antagonism-and-the-logic-of-lulz/>.
- Nikunen, Kaarina; Hokka, Jenni & Nelimarkka, Matti (2021) Affective Practice of Soldiering: How Sharing Images Is Used to Spread Extremist and Racist Ethos on Soldiers of Odin Facebook Site. *Television & New Media* vol. 22:2, 166–185. <https://doi.org/10.1177/1527476420982235>.
- Nissenbaum, Asaf & Shifman, Limor (2017) Internet memes as contested cultural capital: The case of 4chan’s/b/board. *New Media & Society* vol. 19:4, 483–501. <https://doi.org/10.1177/1461444815609313>.
- Okolie, Andrew C. (2003) Introduction to the Special Issue--Identity: Now You Don’t See It; Now You Do. *Identity: An International Journal of Theory and Research* vol. 3:1, 1–7. https://doi.org/10.1207/S1532706XID0301_01.
- Pelinka, Anton (2013) Right-wing populism: Concept and typology. Teoksessa Ruth Wodak, Majid KhosraviNik & Brigitte Mral (toim.) *Right-Wing Populism in Europe: Politics and Discourse*, Lontoo: Bloomsbury, 3–22.
- Peterson, Jillian & Densley, James (2017) Cyber violence: What do we know and where do we go from here? *Aggression and Violent Behavior* 34, 193–200. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.01.012>.
- Phillips, Whitney (2015) *This Is Why We Can’t Have Nice Things*. The Information Society Series. Cambridge: MIT Press.
- Phillips, Whitney (2018) The oxygen of amplification: Better Practices for Reporting on Extremists, Antagonists, and Manipulators. *Data & Society* 22. Saatavilla: <https://datasociety.net/library/oxygen-of-amplification/>.
- Pickering, Miles (2001) *Stereotyping: the politics of representation*. Lontoo: Palgrave.

Powell, Anastasia & Henry, Nikola (2014) Framing sexual violence prevention: What Does It Mean to Challenge a Rape Culture? Teoksessa Nikola Henry & Anastasia Powell (toim.) *Preventing Sexual Violence: Interdisciplinary Approaches to Overcoming a Rape Culture*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 1–21.

Powell, Anastasia & Henry, Nicola (2017) *Sexual Violence in a Digital Age*. Lontoo: Palgrave Macmillan UK.

Saarikoski, Petri (2016) ”Pistä natsi asialle ja mene itse perässä!” Hitler-videomeemien historia ja anatomia. *WiderScreen* 1–2. Saatavilla: <http://widerscreen.fi/numerot/2016-1-2/pista-natsi-asia-ja-anatomia/>.

Saresma, Tuija (2017) Väkivaltafantasiat ja pelon politiikka: sukupuolitetun ja sukupuolittavan verkkovihapuheen luentaa. Teoksessa Sanna Karkulehto & Leena-Maija Rossi (toim.) *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 221–246.

Saresma, Tuija (2020) Vihan sfäärit: valkoisten heteromiesten affektiivinen mobilisaatio sosiaalisessa mediassa. Teoksessa Jenni Rinne, Anna Kajander, & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos ry. Ethnos-toimite, 22, 196–243. <https://doi.org/10.31885/9789526850962>.

Selvi, Ali F. (2020) Qualitative content analysis. Teoksessa Jim McKinley & Heath Rose (toim.) *The Routledge Handbook of Research Methods in Applied Linguistics*. Routledge, 440–452. <https://doi.org/10.4324/9780367824471-37>.

Sundén, Jenny & Paasonen, Susanna (2018) Shameless hags and tolerance whores: Feminist resistance and the affective circuits of online hate. *Feminist Media Studies* vol. 18:4, 643–656. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1447427>.

Suominen, Jaakko; Saarikoski, Petri & Vaahensalo, Elina (2019) *Digitaalisia kohtaamisia: Verkko keskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan*. Helsinki: Gaudeamus.

Tuters, Mark & Hagen, Sal (2020) (((They))) rule: Memetic antagonism and nebulous othering on 4chan. *New Media & Society* vol. 22:12, 2218–2237. <https://doi.org/10.1177/1461444819888746>.

Ugoretz, Kaitlyn (2017) A guide to unobtrusive methods in digital ethnography. Saatavilla: https://www.researchgate.net/publication/331287677_A_Guide_to_Unobtrusive_Methods_in_Digital_Ethnography.

Vaahensalo, Elina (2021a) Creating the other in online interaction: Othering Online Discourse theory. Teoksessa Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry (toim.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 227–246. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211016>.

Vaahensalo, Elina (2021b) Kontekstualisointimalli sosiaalisen median lähdekritiikin avaimena. *Informaatiotutkimus* vol. 40:3, 110–141. <https://doi.org/10.23978/inf.107897>.

Vaahensalo, Elina (2021c) Samanlaista toiseuttamista, erilaisia toisia: Toiseuttavan verkkokeskustelun muodot anonyymeissä suomenkielisissä keskustelukulttuureissa. *Media & viestintä* vol. 44:3, 1–29. <https://doi.org/10.23983/mv.111507>.

Vainikka, Eliisa (2016) Avaimia nettimeemien tulkintaan – meemit transnationaalina media-ilmiona. *Lähikuva* vol. 29:3, 60–77. <https://doi.org/10.23994/lk.59500>.

Vainikka, Eliisa (2019) Naisvihan tunneyhteisö: Anonyymisti esitettyä verkkovihaa Ylilaudan ihmishuokekseluissa. *Media & viestintä* vol. 42:1, 1–25. <https://doi.org/10.23983/mv.80179>.

Vainikka, Eliisa (2020) *Prekarisaation tunnemaisema: Vastustavat taktiikat, tunnelmat ja elämänpolitiikka verkon julkisuudessa*. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1637-2>.

Vainikka, Eliisa & Harju, Auli (2019) Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus: Marginaaliin jääneiden vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä. *Media & viestintä* vol. 42:2, 99–121. <https://doi.org/10.23983/mv.83374>.

Ylä-Anttila, Tuukka; Eranti, Veikko & Hardwick, Sam (2020) Going Overboard: How Ironic Group Style Becomes Political on an Anonymous Imageboard. *Social Media + Society* vol. 6:4. <https://doi.org/10.1177/2056305120969912>.

Verkkosivut ja dokumentit

Kielitoimiston sanakirja: Ekstremismi, luettu 22.2.2022. Saatavilla: <https://www.kielitoimistonanakirja.fi/#/ekstremismi>.

Meemi.info: Cuck, luettu 5.2.2022. Saatavilla: <https://meemi.info/w/Cuck>.

Meemi.info: Pakotus, luettu 27.4.2022. Saatavilla: <https://meemi.info/w/Pakotus>.

Räty, Panu: Peppukipua luvassa. *Mikrobitti*, 19.4.2018. Saatavilla: <https://www.mikrobitti.fi/uutiset/peppukipua-luvassa/f45da770-ffb5-386f-ad7e-175ad7a3d6a8>.

Siltmäki, Tuija: Ylilauta: Törkytehdas kohtelee kaikkia yhtä huonosti. *Aviisi*, 3.3.2016. Saatavilla: <https://www.aviisi.fi/2016/03/ihmisen-kuva/>.

Suomensuojelija.fi: Mitä cuck tarkoittaa suomeksi? 21.11.2019. Saatavilla: <https://www.suomensuojelija.fi/mita-tarkoittaa-cuck-suomeksi/>.

Urbaani Sanakirja: Cuck, luettu 5.2.2022. Saatavilla: <https://urbanisanakirja.com/word/cuck/>.

Ylilauta: Tilastot, luettu 16.6.2022. Saatavilla: <https://ylilauta.org/statistics/>.